

Συγχρηματοδοτούμενα Προγράμματα και η συμβολή τους στην Περιφερειακή και Τοπική Ανάπτυξη στην Ελλάδα

*Δεληθέου Βασιλική #, Ποδηματάς Ελευθέριος *, Μιχαλάκη Ευανθία ^α*

Περίληψη

Η Ελλάδα χαρακτηρίζεται από τα γεωμορφολογικά της χαρακτηριστικά, καθώς είναι μια ορεινή χώρα και, ταυτόχρονα, έχει τα πιο κατοικημένα νησιά στην Ευρώπη. Επιπρόσθετα, ο πληθυσμός της δεν μοιράζεται εξίσου σε ολόκληρη την επικράτεια, αλλά συγκεντρώνεται στα δύο μητροπολιτικά κέντρα (Αθήνα - Θεσσαλονίκη), γεγονός που οδηγεί σε άνιση κατανομή πόρων μεταξύ περιφερειών και δυσμενείς συνθήκες ανάπτυξης στις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές. Επομένως, θα πρέπει να υπάρξει μια ορθολογική αντίδραση στα προβλήματα που εντοπίζονται σε μια προσπάθεια εξάλειψης των περιφερειακών ανισοτήτων και των επιπτώσεών τους. Ο Αναπτυξιακός Σχεδιασμός και ο Περιφερειακός Σχεδιασμός καθορίζουν την πολιτική που πρέπει να ασκείται προκειμένου να επιτευχθεί ισορροπημένη ανάπτυξη στον χώρο, χωρίς να παραβιάζονται οι σχετικοί κανονισμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην Ελλάδα ο Αναπτυξιακός Σχεδιασμός και ο Περιφερειακός Σχεδιασμός της χώρας πραγματοποιήθηκαν κυρίως μέσω των Ολοκληρωμένων Μεσογειακών Προγραμμάτων (ΟΜΠ) 1986-1992, τριών Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης, του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) 2007-2013 και του τρέχοντος Προγράμματος (ΕΣΠΑ) 2014 -2020. Αυτά τα προγράμματα περιφερειακής αναπτυξιακής πολιτικής δεν βασίζονται μόνο σε εθνικούς πόρους αλλά συγχρηματοδοτούνται και από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο προσανατολισμός των προαναφερθέντων αναπτυξιακών και θεματικών στόχων προσαρμόζεται σε κάθε περίοδο προγραμματισμού ανάλογα με τις ανάγκες και τα χαρακτηριστικά της κάθε περιοχής. Οι κύριοι στόχοι της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» είναι η έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, η οποία στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2014-2020 στη χώρα μας μπορεί να επιδιωχθεί μέσω ένδεκα (11) θεματικών στόχων. Στην ενσωμάτωση αυτών των κατευθύνσεων ανάπτυξης του προγράμματος ΕΣΠΑ 2014-2020 συμβάλλουν οι δήμοι κάθε περιοχής, καθώς μπορούν να εκμεταλλευτούν και να συγχρηματοδοτήσουν προγράμματα που στοχεύουν σε μικρότερες χωρικές κλίμακες (LAU 1).

Το άρθρο αυτό στοχεύει στο να προσεγγίσει τη σημασία και τη συμβολή των προαναφερθέντων προγραμμάτων στην προώθηση της περιφερειακής και τοπικής ανάπτυξης στην Ελλάδα.

Λέξεις κλειδιά: Περιφερειακός Προγραμματισμός, Συγχρηματοδοτούμενα Προγράμματα, Περιφερειακή Ανάπτυξη, Τοπική Ανάπτυξη.

Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Αθήνα

* Μεταπτυχιακό Δίπλωμα στη Βιώσιμη Ανάπτυξη, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα. Υποψήφιος Διδάκτορας, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Αθήνα

^α Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Αθήνα

Εισαγωγή

Η Ελλάδα διανύει μια περίοδο έντονης οικονομικής ύφεσης, που επηρεάζει την Περιφερειακή και Τοπική Ανάπτυξή της. Τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα συμβάλλουν στην βελτίωση της υφιστάμενης κατάστασης στη χώρα, καθώς χαράζουν μια προγραμματισμένη πολιτική περιορισμού των προβλημάτων της και καθοδηγούν την ανάπτυξή της. Η συμβολή σε αυτά γίνεται με Κοινοτικούς, Εθνικούς (Περιφερειακούς και Δημοτικούς) και Ιδιωτικούς Πόρους.

Οι κοινοτικοί πόροι είναι η κύρια πηγή χρηματοδότησης της αναπτυξιακής πολιτικής στην Ελλάδα. Τα πέντε μεγάλα ταμεία, που συγχρηματοδοτούν αυτή την Πολιτική είναι το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το οποίο ενισχύει την Περιφερειακή και Αστική Ανάπτυξη, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), το οποίο ενθαρρύνει την κοινωνική ένταξη και χρηστή διακυβέρνηση και το Ταμείο Συνοχής (ΤΣ), το οποίο συμβάλλει στην οικονομική σύγκλιση των λιγότερο αναπτυγμένων Περιφερειών. Επιπροσθέτως, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ) βοηθούν συγκεκριμένους τομείς οικονομικής δραστηριότητας (το πρώτο τον αγροτικό κλάδο και το δεύτερο την αλιεία).

Τα έσοδα του Κράτους προέρχονται κυρίως από φόρους, δανεισμό και σε πολύ μικρό βαθμό από επιχειρηματική δραστηριότητα. Η φορολογία ως μέσω εισπραξης εσόδων γίνεται με άμεσο ή έμμεσο τρόπο. Ο δημόσιος δανεισμός προσφέρει έσοδα στο κράτος που, αν αξιοποιηθούν σωστά, θα οδηγήσουν στην Οικονομική και Περιφερειακή Ανάπτυξη. Το Δημόσιο μπορεί να προβεί σε εσωτερικό ή εξωτερικό δανεισμό.

Τα έσοδα των Περιφερειών, που συμβάλλουν στα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα εξασφαλίζονται μέσω των ΚΑΠ και δίνονται μέσω του Τακτικού Προϋπολογισμού και του Τ.Π. και Δανείων.

Τα έσοδα των Δήμων, που συγχρηματοδοτούν προγράμματα, προέρχονται από επιχορηγήσεις του κρατικού προϋπολογισμού, εισοδήματα που λαμβάνει από την αξιοποίηση της κινητής και ακίνητης περιουσίας του, τοπικά δυνητικά τέλη και εισφορές, ανταποδοτικά τέλη και δικαιώματα και τέλος φόρους, εισφορές και τέλη (Πετράκος Γ. και Ψυχάρης Ι., 2016). Οι Δήμοι μπορούν να αυξήσουν τα έσοδά τους και από μη αναμενόμενες πράξεις.

Στα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα μπορεί να συμβάλει και ο ιδιωτικός τομέας. Με την συμβολή του περιορίζει σε ικανοποιητικό βαθμό το κόστος του προγράμματος, τηρούνται τα χρονοδιαγράμματα και χρησιμοποιεί νέες τεχνολογίες και τεχνογνωσία για να μειώσει τα κόστη.

Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα (ΜΟΠ)

Με την Τρίτη Διεύρυνση της ΕΟΚ, και την είσοδο σε αυτή των χωρών της Ιβηρικής Χερσονήσου (Ισπανία, Πορτογαλία), οι νότιες περιοχές της κοινότητας πίεσαν για την ανάπτυξη μιας πολιτικής, που θα εξομαλύνει τις επιπτώσεις της νέας διεύρυνσης (Γιώτη-Παπαδάκη Ο., 2010). Αποτέλεσμα αυτών των διαπραγματεύσεων ήταν τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα (ΜΟΠ), που εφαρμόστηκαν στις Περιφέρειες της Νότιας Γαλλίας, της Νότιας Ιταλίας και σε όλη την Ελλάδα (Παπαδασκαλόπουλος Α. και Χριστοφάκης Μ., 2016).

Είναι ολοκληρωμένα προγράμματα, που έχουν χωρική και κλαδική διάσταση. Στην Ελλάδα εφαρμόστηκαν συνολικά 7 ΜΟΠ. Τα 6 από αυτά είχαν χωρική διάσταση και ένα είχε κλαδική διάσταση, που αναφερόταν στον κλάδο της Πληροφορικής. Οι δράσεις, που περιλαμβάνονταν στα ΜΟΠ, αφορούσαν τους τομείς της γεωργίας, της αλιείας, της βιομηχανίας–βιοτεχνίας-ΜΜΕ, τις υπηρεσίες και το ανθρώπινο δυναμικό (Παπαδασκαλόπουλος Α. και Χριστοφάκης Μ., 2016).

Η χρηματοδότηση των προγραμμάτων έγινε από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Κοινότητας, από δάνεια της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕΠ) και από πρόσθετους ειδικούς πόρους του κοινοτικού προϋπολογισμού. Η χρηματοδότηση των έργων από την κοινότητα δεν μπορούσε να υπερβαίνει το 70% του συνολικού κόστους.

Μέσω των χρηματοδοτήσεων από τα ΜΟΠ, η Ελλάδα επωφελήθηκε από σημαντικές εισροές πόρων. Η Περιφερειακή και Τοπική Πολιτική εφαρμόστηκε με συνοχή και αλληλεξάρτηση προκειμένου να επιτευχθούν συγκεκριμένοι και ιεραρχημένοι στόχοι. Μείζονος σημασίας είναι ότι σε αυτά συνεργάστηκαν ο δημόσιος ο ιδιωτικός τομέας και ότι στην κατάρτισή τους ενεργό ρόλο είχαν οι τοπικοί φορείς (Παπαδασκαλόπουλος Α. και Χριστοφάκης Μ., 2016).

Προγραμματικές Περίοδοι Ευρωπαϊκών Συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων

Τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης, ως μη επιστρεπτέες ενισχύσεις, ήταν αποτέλεσμα της μεταρρύθμισης των Διαρθρωτικών Ταμείων, με σκοπό την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνική συνοχής της Κοινότητας. Το πρώτο ΚΠΣ πραγματοποιήθηκε την περίοδο 1989-1993 και διέθεσε συνολικά περίπου 15,5 δισεκ. ECU (Παπαδασκαλόπουλος Α. και Χριστοφάκης Μ., 2016). Οι κύριοι άξονες προτεραιότητας ήταν έξι (6).

Ο έκτος άξονας - Περιφερειακή και Τοπική Ανάπτυξη – επιτυγχάνεται με την εφαρμογή μέτρων σε περιφερειακό επίπεδο. Η απόφαση για την υλοποίησή τους, πραγματοποιούταν σε Εθνικό αλλά κυρίως σε Περιφερειακό επίπεδο. Ωστόσο η εφαρμογή των μέτρων γινόταν σε Περιφερειακό και Τοπικό επίπεδο. Οι στόχοι του Α΄ ΚΠΣ επιτυγχάνονταν μέσω δώδεκα (12) τομεακών (ΤΕΠ) και δεκατριών (13) Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ).

Σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στο Α΄ ΚΠΣ το 50,3% των ενισχύσεων δόθηκε στην Περιφερειακή - Τοπική Ανάπτυξη ξεπερνώντας τον αρχικό σχεδιασμό που το ποσοστό ήταν 40,9%. Οι πόροι αυτοί όμως δεν αξιοποιήθηκαν ορθώς, καθώς αναλώθηκαν σε μικρά έργα κεντρικών φορέων Περιφερειών, Νομαρχιών, Δήμων και Κοινοτήτων. Έτσι δεν συνέβαλαν στην Περιφερειακή Ανάπτυξη καθώς δεν υπήρχε το κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο και υπήρχε έλλειψη αποκεντρωμένων δομών διαχείρισης των πόρων.

Στο Β΄ ΚΠΣ, σε σύγκριση με το Α΄ ΚΠΣ, διαπιστώνεται επιμήκυνση της προγραμματικής περιόδου κατά ένα έτος και αύξηση των χορηγούμενων πόρων. Το συνολικό ποσό ανέρχεται σε 29,72 δις ECU, καθώς και 3.061 δις ECU από το Ταμείο Συνοχής (Παπαδασκαλόπουλος Α. και Χριστοφάκης Μ., 2016) . Οι άξονες παρέμβασης ήταν πέντε (5).

Στο Β΄ ΚΠΣ, βάσει δεδομένων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το ΥΠΕΘΟ, η αρχική κατανομή των πόρων του προγράμματος επικεντρώθηκε στον Άξονα 1 «Μείωση του περιφερειακού χαρακτήρα της χώρας και προώθηση της εσωτερικής ολοκλήρωσης μέσω της ανάπτυξης των βασικών υποδομών» (27,8%). Ο Άξονας 5 «Μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων και άρση της απομόνωσης των νησιωτικών περιοχών, μέσω της αξιοποίησης του τοπικού δυναμικού τους» με 25% συνέβαλλε

στην Περιφερειακή Ανάπτυξη, που επιτυγχάνονταν μέσω 13 ΠΕΠ. Ωστόσο, και στο Β΄ ΚΠΣ παρατηρείται μετατόπιση των πόρων μεταξύ των αξόνων, αλλά πλέον δεν είναι τόσο εύκολη όπως ήταν στο Α΄ ΚΠΣ (Πετράκος Γ.-Ψυχάρης Ι., 2004). Στο τέλος της προγραμματικής περιόδου ο Άξονας 5, που περιλάμβανε την προώθηση της Περιφερειακής Ανάπτυξης, απορροφά το μεγαλύτερο συγκριτικό ποσοστό των ενισχύσεων από 25% σε 28,5%. Αντίθετα, ο στόχος που είχε τεθεί για ενίσχυση των χρηματοδοτήσεων σε μεγάλα έργα ξεκίνησε αρχικά με σχεδιασμό για κάλυψη του 27,8% των πόρων, ενώ το μερίδιο στο τέλος της προγραμματικής περιόδου ήταν 22,3%. Έτσι, πόροι που θα διατίθεντο στην ανάπτυξη μεγάλων έργων μετατοπίστηκαν σε πραγματοποίηση μικρότερων έργων περιφερειακής εμβέλειας. Εξακολουθεί να υφίσταται το πρόβλημα της προώθησης μικρών έργων υποδομής, όμως σε πολύ μικρότερη ένταση από το αντίστοιχο φαινόμενο στο Α΄ ΚΠΣ (Πετράκος Γ. και Ψυχάρης Ι., 2016) .

Στη προγραμματική περίοδο του Γ΄ ΚΠΣ (2000-2006) το συνολικό ποσό των χρηματοδοτήσεων, χωρίς να υπολογίζονται οι χρηματοδοτήσεις των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών, ήταν μεγαλύτερο των 50 δισεκ. ευρώ (Διαθρωτικά Ταμεία, Ταμείο Συνοχής και Εθνική Συμμετοχή περίπου 39,2 δισεκ. ευρώ, ιδιωτική χρηματοδότηση περίπου 11,5 δισεκ. ευρώ) (Παπαδασκαλόπουλος Α. και Χριστοφάκης Μ., 2016). Περιλάμβανε επτά (7) άξονες προτεραιότητας και τα Επιχειρησιακά Προγράμματα ήταν είκοσι τέσσερα (24). Οι Άξονες Προτεραιότητας 1-6 είχαν σχέση με την ανάπτυξη Τομεακών Πολιτικών, ενώ ο έβδομος (7) αποτελούνταν από δεκατρία (13) ολοκληρωμένα ΠΕΠ. Ο βασικότερος Άξονας Προτεραιότητας ήταν ο 3^{ος}, οι Μεταφορές, με σχετικό μερίδιο στην αρχή του Γ΄ ΚΠΣ 28,8% και ακολουθεί ο 7^{ος} Άξονας Προτεραιότητας, που προωθεί την Περιφερειακή Ανάπτυξη με ποσοστό 25,8%, διαπιστώνοντας πλέον σταθεροποίηση του ποσοστού της (Πετράκος Γ. και Ψυχάρης Ι., 2016).

Στο Γ΄ ΚΠΣ το ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο είναι πιο δεσμευτικό (Καν. 1260/1999). Με αυτόν τον τρόπο ελέγχεται, εμποδίζεται και περιορίζεται η μεταφορά πόρων ανάμεσα στους Άξονες Προτεραιότητας. Απόδειξη αποτελεί ότι η μετακίνηση πόρων δεν πραγματοποιείται σε μεγάλο βαθμό καθώς το ποσοστό του συνολικού κόστους που καταβλήθηκε στον 3^ο Άξονα είναι 27,92%, δηλαδή παρουσιάζει απόκλιση κατά +0.88%, και στον 7^ο Άξονα το ποσοστό είναι 26,8%, με απόκλιση +1% .

Στο Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ 2007-2013) διατίθενται άνω των 45 δισεκ. Ευρώ για άσκηση Περιφερειακής Αναπτυξιακής Πολιτικής. Η υλοποίησή του γίνεται μέσα από δέκα (10) Άξονες Προτεραιότητας. Ο ένατος (9ος) άξονας αναφέρεται στην Περιφερειακή Ανάπτυξη (ΠΕΠ) και πραγματοποιείται μέσω δεκατριών (13) Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (8 τομεακών ΕΠ και 5 ΠΕΠ) (Παπαδασκαλόπουλος Α. και Χριστοφάκης Μ., 2016). Η μείωση του αριθμού των ΠΕΠ από 13 σε 5 έγινε για λόγους διαδικαστικούς, καθώς με τον περιορισμό τους ενισχύθηκε το κριτήριο επιλεξιμότητας σε κοινοτικές ενισχύσεις (Πετράκος Γ. και Ψυχάρης Ι., 2016). Όμως δημιουργήθηκαν ορισμένα προβλήματα διότι οι Περιφέρειες, που αποτελούσαν ένα ΠΕΠ δεν είχαν τα ίδια χαρακτηριστικά και ιδιαιτερότητες. Επιπλέον, δεν μπορούσαν να εναρμονιστούν με τις Περιφέρειες της κατηγορίας NUTS¹ 2, καθώς δεν ταυτίζονται.

Σύμφωνα με στοιχεία του ΥΠΟΙΟ2006α το μεγαλύτερο ποσοστό Δημόσιας Δαπάνης στο ΕΣΠΑ 2007-2013 προοριζόταν να διατεθεί στον Άξονα Προτεραιότητας της Περιφερειακής Ανάπτυξης με ποσοστό 36,8%, ο οποίος για πρώτη φορά χρηματοδοτείται αποκλειστικά από το ΕΤΠΑ (Πετράκος Γ. και Ψυχάρης Ι., 2016) και ακολουθεί ο Άξονας της Ενίσχυσης της Προσπελασιμότητας (23,9%). Με την ολοκλήρωση του ΕΣΠΑ στις 31/3/2017 το ποσοστό απορρόφησης της Κοινοτικής Συνδρομής (βάσει αιτήσεων), ήταν στον Άξονα Προτεραιότητας Περιφερειακή Ανάπτυξη, από 36,8% σε 38,28%, και στον άξονα ενίσχυση της Προσπελασιμότητας, από 23,9% σε 20,74%.

Οι στόχοι της Διαρθρωτικής Πολιτικής της Ε.Ε. για την προγραμματική περίοδο 2007-2013 είναι τρεις (3). Ο πρώτος ήταν ο στόχος «Σύγκλιση», που χρηματοδοτείται από το Ε.Τ.Π.Α., το Ε.Κ.Τ. και το Ταμείο Συνοχής και προσέφεραν το 82% των πόρων, που θα διατεθούν από τα Διαρθρωτικά Ταμεία. Στη συγκεκριμένη κατηγορία εντάσσονταν οι Περιφέρειες με κκΑΕΠ μικρότερο του 75% του μέσου όρου της ΕΕ των 25, αλλά και όσες υπερέβαιναν το 75% του μέσου κκΑΕΠ της ΕΕ των 25 και δεν

¹ Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θεσπίσει κοινή στατιστική ονοματολογία των εδαφικών μονάδων, που αποκαλείται «NUTS», με σκοπό να διευκολύνει τη συλλογή, την ανάπτυξη και τη δημοσίευση εναρμονισμένων περιφερειακών στατιστικών στην ΕΕ. Το ιεραρχικό αυτό σύστημα χρησιμοποιείται επίσης για τις κοινωνικοοικονομικές αναλύσεις των περιφερειών και τον καθορισμό των παρεμβάσεων στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής της ΕΕ (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο).

ξεπερνούσαν το μέσο κκΑΕΠ της ΕΕ των 15. Σε αυτή την κατηγορία ανήκε η Αττική, η Κεντρική και Δυτική Μακεδονία. Ο δεύτερος στόχος ήταν η «Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση», που χρηματοδοτήθηκε με το 16% των πόρων των Διαρθρωτικών Ταμείων. Τα ταμεία που τον ενίσχυσαν ήταν το Ε.Τ.Π.Α. και το Ε.Κ.Τ.. Οι Περιφέρειες, που εντάχθηκαν σε αυτό τον στόχο, ήταν όσες δεν ανήκαν στο στόχο «Σύγκλιση» και όσες ανήκαν σε αυτόν στην προηγούμενη προγραμματική περίοδο και δεν περιλαμβάνονταν πλέον λόγω της οικονομικής τους ανάπτυξης. Στην Ελλάδα μόνο οι Περιφέρειες της Στερεάς Ελλάδας και το Νότιο Αιγαίο κάλυπταν τις συγκεκριμένες κατηγορίες. Ο τρίτος στόχος προωθούσε την “Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία” και του παρείχαν το 2% των συνολικών πόρων των Διαρθρωτικών Ταμείων. Η υλοποίησή του έγινε με τη βοήθεια του Ε.Τ.Π.Α.. Στην υλοποίηση του συμβάλλουν 12 Ειδικά Επιχειρησιακά Προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας σε επίπεδο διασυνοριακό, διακρατικό και διαπεριφερειακό.

Στο ΕΣΠΑ 2007-2013 δεν εντάσσονται ως προτεραιότητα οι τομείς της Αγροτικής Ανάπτυξης και της Αλιείας, διότι δημιουργήθηκαν δύο ειδικά στρατηγικά σχέδια για την ανάπτυξή τους, που εκτελούνται παράλληλα. Για την προώθηση της Αγροτικής Ανάπτυξης ακολουθείται το Εθνικό Σχέδιο Στρατηγικής Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΣΣΑ Α) ενώ για την Αλιεία το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης της Αλιείας (ΕΣΣΑ-ΑΛ) (Παπαδασκαλόπουλος Α. και Χριστοφάκης Μ., 2016).

Στο Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014 - 2020 οι θεματικοί στόχοι που ακολουθούνται είναι 11. Οι στόχοι 1-3 συμβάλλουν στην έξυπνη ανάπτυξη, οι στόχοι 4-7 στην βιώσιμη ανάπτυξη και οι στόχοι 8-11 στην ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς. Οι θεματικοί στόχοι δεν διαθέτουν όλοι την ίδια βαρύτητα. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στους πρώτους τέσσερις (4) στόχους, που προωθούν την έξυπνη ανάπτυξη και την μείωση της χρήσης άνθρακα. Οι περισσότερες Αναπτυγμένες Περιφέρειες και οι Περιφέρειες Μετάβασης θα πρέπει να διαθέσουν το λιγότερο το 80% των πόρων του Ε.Τ.Π.Α. σε αυτούς, ενώ οι λιγότερο αναπτυγμένες Περιφέρειες τουλάχιστον το 50% των πόρων του Ε.Τ.Π.Α.. Εξαιρέση αποτελούν οι Περιφέρειες, που ενώ κατηγοριοποιούνται στην κατηγορία Περισσότερων Αναπτυγμένων ή Μετάβασης, στο ΕΣΠΑ (2007-2013) ανήκαν στις Περιφέρειες Σύγκλισης (Κρήτη, Πελοπόννησος, Β. Αιγαίο, Θεσσαλία, Ιόνια Νησιά). Η συμβολή αυτών στους στόχους 1-4 πρέπει να είναι πάνω από το 60% των πόρων του Ε.Τ.Π.Α.. Μέσω του δεσμευτικού χαρακτήρα των χρηματοδοτήσεων η Ε.Ε.

προσπαθεί να κατευθύνει τα κράτη μέλη επηρεάζοντας τις επιλογές τους. Κράτη όπως η Ελλάδα, που στηρίζονται στην χρηματοδότηση από τα Διαρθρωτικά Ταμεία επηρεάζονται περισσότερο (Κουρτέση Α. και Αυδίκος Β., 2013).

Στο ΕΣΠΑ 2014-2020 θα υπάρξει μείωση των απόλυτων ποσών των ενισχύσεων στις λιγότερο αναπτυγμένες Περιφέρειες, ενώ θα αυξηθούν στις Περιφέρειες Μετάβασης και στις Περισσότερο Αναπτυγμένες. Η Ελλάδα διαθέτει πέντε (5) λιγότερο αναπτυγμένες Περιφέρειες (Ήπειρος, Α. Μακεδονία/Θράκη, Δ. Ελλάδα, Θεσσαλία και Κ. Μακεδονία), έξι (6) Περιφέρειες Μετάβασης (Πελοπόννησος, Ι. Νησιά, Β. Αιγαίο, Κρήτη, Δ. Μακεδονία, Στ. Ελλάδα) και 2 περισσότερο αναπτυγμένες (Αττική και Ν. Αιγαίο). Η κατάταξη των Ελληνικών Περιφερειών στις παραπάνω κατηγορίες έγινε σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία του κ.κ.ΑΕΠ των Περιφερειών κατά την περίοδο 2007-2009. Μέχρι τα τέλη του 2009 η χώρα δεν είχε υποστεί τις συνέπειες της οικονομικής ύφεσης με αποτέλεσμα το επίπεδο ανάπτυξης της χώρας και των Περιφερειών να είναι συγκριτικά αυξημένο (Κουρτέση Α. και Αυδίκος Β., 2013). Για την διόρθωση του στατιστικού λάθους η ρήτρα επανεξέτασης θα προσφέρει περίπου 2 δισεκ. ευρώ κυρίως στις Περιφέρειες που είναι Περισσότερο Αναπτυγμένες. Ακόμα, τα έτη 2008-2010, το ΑΕΠ της χώρας ήταν οριακά μεγαλύτερο του 90% του μέσου όρου των χωρών της Ε.Ε. των 27 και δεν θα έπρεπε να χρηματοδοτηθεί η Ελλάδα από το ταμείο Συνοχής, αλλά τελικώς έλαβε ενίσχυση διότι βρίσκεται σε μεταβατική κατάσταση (Κουρτέση Α. και Αυδίκος Β., 2013). Έτσι, σε σύγκριση με την προγραμματική περίοδο 2007-2013 οι ενισχύσεις, που θα δοθούν θα είναι μικρότερες λόγω της παραπάνω κατανομής.

Όπως και στην προηγούμενη προγραμματική περίοδο (ΕΣΠΑ 2007-2013) αναπτύσσονται Ειδικά Επιχειρησιακά Προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας σε επίπεδο διασυνοριακό, διακρατικό και διαπεριφερειακό. Ακόμα εξακολουθούν να μην εντάσσονται ως προτεραιότητα οι τομείς της Αγροτικής Ανάπτυξης και της Αλιείας και της Θάλασσας, διότι έχουν δημιουργηθεί δύο Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα που συμπληρώνουν τα Επιχειρησιακά Προγράμματα.

Συγχρηματοδοτούμενα Προγράμματα για Δήμους

Οι δήμοι δεν έχουν την δυνατότητα να χαράξουν χωροταξική ή περιβαλλοντική πολιτική, είναι σε θέση όμως να ξεκινήσουν τη διαδικασία εκπόνησης πολεοδομικών μελετών, οι οποίες θα πρέπει να εγκριθούν από την Περιφέρεια στην οποία ανήκει ο Δήμος ή από το ΥΠΕΚΑ. Μπορούν όμως να δημιουργήσουν και να αναπτύξουν τις κατάλληλες πολιτικές για το αστικό περιβάλλον.

Η πρωτοβουλία URBAN στηρίχτηκε στην φιλοσοφία της «εκ των κάτω ανάπτυξης» δηλαδή στην συμβολή των τοπικών αναπτυξιακών φορέων στο σχεδιασμό και υλοποίηση του προγράμματος, με σκοπό την προώθηση της τοπικής αναπτυξιακής δυναμικής (Μ. Χριστοφάκης, 2001). Το πρόγραμμα URBAN έχει ως στόχο, μέσω ολοκληρωμένων προγραμμάτων αστικής ανάπτυξης, να αναβαθμίσει τα υποβαθμισμένα τμήματα των πόλεων και των συνοικιών. Η υλοποίησή του γίνεται μέσω 118 προγραμμάτων σε επίπεδο Ε.Ε., ενώ στην Ελλάδα εφαρμόστηκαν 6 υποπρογράμματα. Αυτά ήταν: α) Κερατσίνι- Δραπετσώνα, β) Περιστέρι, γ) Νέα Ιωνία- Βόλος, δ) Πάτρα, ε) Δυτική Θεσσαλονίκη, στ) Ερμούπολη. Παρατηρείται, ότι σε όλα τα υποπρογράμματα η Κοινοτική Συμμετοχή υπερέβαινε την Εθνική. Η Ιδιωτική Συμμετοχή ήταν πολύ μικρή, περίπου 1 δισεκ. δρχ.(Μανωλά-Γκούντρα Κ., 2007). Αυτή επικεντρωνόταν κυρίως στο υποπρόγραμμα Δυτική Θεσσαλονίκη και ακολουθεί αυτό του Κερατσινίου-Δραπετσώνας και της Ερμούπολης. Τα άλλα τρία παρουσίαζαν μηδενική Ιδιωτική Συμμετοχή. Συνολικά το πρόγραμμα URBAN I στην Ελλάδα χρηματοδοτήθηκε κατά 23,79% από Εθνικούς Πόρους, η Κοινοτική Συμμετοχή ήταν 71,39% και η Ιδιωτική Συμμετοχή μόλις 4,82%. Η συνολική χρηματοδότηση των προγραμμάτων (μαζί με την Κεντρική Τεχνική Βοήθεια) ανέρχεται στα 63.374.923€. Τα αποτελέσματα των δράσεων απέφεραν ορατή βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος. Με αυτόν τον τρόπο τέθηκαν οι βάσεις για την ανάπτυξη των περιοχών αυτών.

Η επιτυχία του προγράμματος οδήγησε στην δημιουργία του URBAN II με στόχο την κοινωνική, οικονομική και περιβαλλοντική αναζωογόνηση των πόλεων και οικισμών. Οι περιοχές, που επιλέχθηκαν ήταν το Πέραμα και τμήματα της Κομοτηνής και του Ηρακλείου Κρήτης. Η Κοινοτική Συμμετοχή στα Προγράμματα υπερέβαινε την Εθνική και σε όλα συμμετείχε ο Ιδιωτικός τομέας. Το ΕΤΠΑ χρηματοδοτεί όλα τα έργα των προγραμμάτων σε ποσοστό 75% (Μανωλά-Γκουντρά Κ., 2007).

Οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ) ή Ολοκληρωμένες Εδαφικές Παρεμβάσεις (ΟΕΕ) συμβάλλουν στην Ολοκληρωμένη Βιώσιμη Ανάπτυξη που προωθείται ιδιαίτερα στο ΕΣΠΑ 2014-2020. Οι ΟΧΕ διακρίνονται σε αυτές που προωθούν την Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (ΒΑΑ) και σε ΟΧΕ για άλλες χωρικές στρατηγικές. Οι ΟΧΕ συνδυάζουν δύο (2) τουλάχιστον Άξονες Προτεραιότητας και είναι ιδανικό εργαλείο για την δημιουργία ολοκληρωμένων αστικών επεμβάσεων. Η χρηματοδότηση τους πραγματοποιείται κυρίως από ΕΚΤ, ΕΤΠΑ, και Ταμείο Συνοχής ενώ σε συγκεκριμένες δράσεις μπορεί να συμμετέχουν και τα ταμεία ΕΓΤΑΑ και ΕΤΘΑ. Το ΕΤΠΑ προσφέρει τουλάχιστον το 5% των πόρων του στις ΟΧΕ για την ΒΑΑ. Στην Περιφέρεια Αττικής, στο Δήμο Αθηνών αναπτύσσεται το «Έργο Αθήνα» που αποτελείται 4 άξονες και 66 έργα με συνολικό προϋπολογισμό 132,14 εκατ..

Το πρόγραμμα JESSICA καταρτίστηκε με την συμβολή της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ), της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Τράπεζας Ανάπτυξης του Συμβουλίου της Ευρώπης (CEB). Στόχος είναι η ανάπτυξη αστικών περιοχών με την δημιουργία επενδύσεων σε αυτές. Το πρόγραμμα αξιοποιεί πόρους από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και ενισχύεται επιπλέον μέσω χορήγησης δανείων με ευνοϊκούς όρους, δηλαδή η χρηματοδότηση μπορεί να έχει διάρκεια μέχρι 20 έτη, προσφέρει επιτόκιο μικρότερο από αυτό της αγοράς και καλύπτει έως το 70% του επιλέξιμου κόστους. Ιδιαίτερο πλεονέκτημα είναι ότι προσφέρει κεφάλαια σε μια εποχή έλλειψης ρευστότητας. Ακόμη, γίνεται ανακύκλωση πόρων και μόχλευσή τους, καθώς δίνεται η δυνατότητα να συμμετέχει σε αυτό και ο ιδιωτικός τομέας προσελκύοντας τεχνογνωσία, που θα χρησιμοποιηθεί στην διαχείριση και πραγματοποίηση των έργων. Η δημιουργία συμβάσεων που ωφελούν τόσο τον ιδιωτικό όσο και τον δημόσιο τομέα γίνεται μέσω ολοκληρωμένων σχεδίων για την Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη.

Στην Ελλάδα το πρόγραμμα JESSICA λειτουργεί με την συμβολή των Ταμείων Αστικής Ανάπτυξης. Αυτά έχουν την ευθύνη για την επιλογή των έργων, την υπογραφή των συμβάσεων, την παρακολούθηση των έργων, που θα χρηματοδοτηθούν, και την καταβολή της χρηματοδότησης, συγκεντρώνοντας τους απαραίτητους πόρους. Η διαχείριση του προγράμματος πραγματοποιείται από Χρηματοδοτικούς Οργανισμούς. Στην Περιφέρεια Αττικής διαχειριστής του ΤΑΑ είναι η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος.

Το πρόγραμμα ELENA είναι ένα συγχρηματοδοτούμενο εργαλείο της ΕΤΕπ και του Τ.Π. και Δανείων. Ο προσανατολισμός του προγράμματος είναι ο ενεργειακός τομέας, ενώ προσφέρει στους Δήμους της χώρας τεχνική βοήθεια. Μερικές από τις αρμοδιότητές του είναι η εκτέλεση μελετών βιωσιμότητας και αγοράς και η προετοιμασία διεξαγωγής διαγωνισμών. Το “ELENA” δεν χρηματοδοτεί την υλοποίηση της επένδυσης, και έτσι η πραγματοποίηση γίνεται με την συμβολή άλλων χρηματοδοτικών εργαλείων.

Οι μεταρρυθμίσεις της νέας προγραμματικής περιόδου 2014-2020 φέρνουν τους Δήμους αντιμέτωπους με μείωση των εθνικών πόρων για επιχορήγηση επενδύσεων (Κουρτέση Α. και Αυδίκος Β., 2013). Ταυτοχρόνως η πρόσβαση των Δήμων στο χρηματοπιστωτικό σύστημα είναι πολύ δύσκολη και περιορίζεται η δυνατότητα δανεισμού τους, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να εξασφαλίσουν το ποσοστό συμμετοχής στα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα. Θα πρέπει έτσι να προσανατολιστούν σε εναλλακτικές δυνατότητες χρηματοδότησης, για να εξασφαλίσουν πόρους για τις επενδύσεις τους. Έτσι θα αποκτήσουν εκτός από τα απαραίτητα κεφάλαια, ανθρώπους και τεχνογνωσία στους Δήμους τους. Εκτός από την μείωση των χρηματοδοτήσεων μεταβάλλονται οι κανονισμοί και οι θεσμικές προτεραιότητες του ΕΣΠΑ. Ο έλεγχος του προϋπολογισμού των Δήμων διεξάγεται πλέον με πολύ αυστηρούς κανόνες.

Η δημιουργία ΣΔΙΤ θα συμβάλλει στην οικονομική αναζωογόνηση των ΟΤΑ συμπεριλαμβανομένων και των Δήμων, διότι δεν θα πραγματοποιήσουν επενδύσεις οι οποίες θα έπρεπε να πραγματοποιηθούν και δεν θα χρειαστεί να προβούν σε εκταμίευση του ποσού που απαιτείται. Ο ιδιώτης θα επωφεληθεί, είτε από την εκμετάλλευση του έργου είτε από την είσπραξη ενός συμφωνηθέντος ποσού είτε με την εκχώρηση δικαιωμάτων εκμετάλλευσης μιας άλλης περιοχής. Από την σύμπραξη επωφελούνται και οι δύο συμβαλλόμενοι .

Οι Δήμοι όμως έρχονται αντιμέτωποι με ανάγκες, όπως η ολοκλήρωση βασικών υποδομών και την συντήρηση ή την αναβάθμιση αυτών, που ήδη έχουν εκτελεστεί. Οι υποδομές, που πρέπει να αποτελέσουν προτεραιότητα και είναι μείζονος σημασίας, είναι αυτές που περιορίζουν την υποβάθμιση του περιβάλλοντος και το προστατεύουν. Επίσης, η κατασκευή υποδομών διοίκησης, πολιτισμού-αθλητισμού και κοινωνικών δομών, είναι σημαντική. Ακόμη, οι επενδύσεις στον τουριστικό κλάδο μπορούν να βελτιώσουν την ελκυστικότητα των πόλεων και οι επενδύσεις στην

κατασκευή έργων μεταφοράς θα βοηθήσουν στην άρση των προβλημάτων προσβασιμότητας και θα διευκολύνουν τις μετακινήσεις των πολιτών.

Τα πλεονεκτήματα, που δημιουργούν οι πολιτικές του ΕΣΠΑ 2014-2020, είναι, ότι παρόλο που το γενικό πολιτικό και οικονομικό σύστημα είναι ασταθές, η Τοπική Αυτοδιοίκηση παραμένει σταθερό σημείο αναφοράς. Ακόμα λόγω του μεγέθους των Δήμων η εφαρμογή των προγραμμάτων γίνεται πιο γρήγορα και η προσαρμογή στις ανάγκες του καθενός είναι ευκολότερο να πραγματοποιηθεί.

Το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων σύμφωνα με το ΠΔ 169/2013 χρηματοδοτεί μόνο ΟΤΑ, ενώσεις, συνδέσμους τους και Ν.Π.Δ.Δ.. Επιπρόσθετα, καλύπτει και άλλες ανάγκες τους σε περίπτωση, που δεν έχει παρουσιαστεί κάποιο ενδιαφέρον από άλλη τράπεζα. Συγκεκριμένα το Τ.Π και Δανείων στηρίζει τα επενδυτικά σχέδια των ΟΤΑ μέσω της συμμετοχής τους στο συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα με την ΕΤΕπ. Η ισχύς του και ο θεσμικός του ρόλος πέτυχε διεθνείς συμμαχίες με πολύ ευνοϊκούς όρους. Ακόμα μέσω προγραμμάτων εξυγίανσης, ενισχύει την ρευστότητα των Δήμων και βοηθάει στον ισοσκελισμό των προϋπολογισμών τους, με στόχο να καλυφθούν οι υποχρεώσεις του Δήμου. Δραστηριοποιείται επίσης στην υποστήριξη προγραμμάτων του ΕΣΠΑ μέσω του ειδικού καταπιστευματικού λογαριασμού του Υπουργείου Οικονομικών. Ο χαρακτήρας του Ταμείου είναι επίσης και συμβουλευτικός, καθώς προσφέρει προτάσεις και μέτρα στην πολιτεία, έτσι ώστε αυτή να βρει χρηματοδοτικές λύσεις.

Άλλα Συγχρηματοδοτούμενα Προγράμματα

Η Ε.Ε. συγχρηματοδοτεί προγράμματα τα οποία δεν εφαρμόζονται ξεκάθαρα ούτε σε περιφερειακό ούτε σε τοπικό επίπεδο, αλλά συμβάλουν στην ανάπτυξη και των δύο.

Το πρόγραμμα EASI ενθαρρύνει την ανάπτυξη στον τομέα της απασχόλησης και της κοινωνικής καινοτομίας. Το πρόγραμμα αυτό υλοποιείται με την συμμετοχή τριών προγραμμάτων. Αυτά είναι το PROGRESS, το EURES και το (MF/SE). Το πρόγραμμα PROGRESS αφορά τη απασχόληση και την κοινωνική αλληλεγγύη. Οι τομείς στους οποίους δραστηριοποιείται είναι η απασχόληση, η κοινωνική προστασία και ενσωμάτωση, η βελτίωση των συνθηκών εργασίας, η ποικιλομορφία και καταπολέμηση των διακρίσεων, όπως και η ισότητα των δυο φύλων. Οι Ευρωπαϊκές

Υπηρεσίες Απασχόληση (EURES) στοχεύουν στην εξασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας εργαζομένων εντός των χωρών, που απαρτίζουν την ΕΕ των 27 και τη Νορβηγία, το Λιχτενστάιν, την Ισλανδία και την Ελβετία. Ακόμη, προσφέρει νέες θέσεις εργασίας και είναι πολύ χρήσιμο για τους ιδιώτες (φοιτητές, άνεργοι). Το πρόγραμμα MF/SE ή αλλιώς Μηχανισμός Μικροχρηματοδοτήσεων και Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας έχει ως στόχο την χρηματοδότηση μικρών επιχειρήσεων που δεν μπορούν να λάβουν δάνεια από τράπεζες και την ενίσχυση δημιουργίας μικρών και νεοφυών επιχειρήσεων. Για την υλοποίηση του προγράμματος ιδρύονται μικροπιστωτικά ιδρύματα.

Το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (TEBA FEAD) έχει ως κύριο στόχο να βοηθήσει και να οδηγήσει τους απόρους να ξεφύγουν από την φτώχεια. Παρέχει υλική βοήθεια, που πρέπει όμως να συνοδεύεται και από μέτρα κοινωνικής ένταξης. Η βοήθεια προς αυτούς μπορεί να προσφερθεί απευθείας είτε από τις εθνικές αρχές είτε σε συνεργασία αυτών με οργανώσεις (ΜΚΟ).

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση (ΕΤΠ) στηρίζει άτομα, που μένουν άνεργα λόγω μεταβολής επί τα χείρω του οικονομικού κλίματος της αγοράς εξαιτίας της παγκοσμιοποίησης. Η παροχή βοήθειας προσφέρεται στους εργαζομένους εταιριών που απέλυσαν πάνω από 500 άτομα ή σε εργαζομένους που απολύθηκαν σε μεγάλο βαθμό από έναν κλάδο. Στόχος του είναι η επανένταξη στην αγορά εργασίας.

Το Ταμείο Ασύλου ενισχύει την διαχείριση των μεταναστευτικών ροών κυρίως με την ανάπτυξη κοινής πολιτικής στα θέματα ασύλου, την προσωρινή προστασία και τον σεβασμό των δικαιωμάτων τους.

Το Ταμείο Αλληλεγγύης της ΕΕ (ΤΑΕΕ) ενισχύει τις δημόσιες επενδύσεις των κρατών μελών της στην περίπτωση αντιμετώπισης καταστροφών. Σε περίπτωση μεγάλων φυσικών ή περιφερειακών καταστροφών μπορεί να χρηματοδοτήσει και τις υπό ένταξη χώρες.

Συγχρηματοδοτούμενα επίσης Προγράμματα παρέχονται και στην ενίσχυση του Πολιτισμού- ΜΜΕ και της Ιστορικής μνήμης. Μερικά από αυτά είναι τα Προγράμματα «Δημιουργική Ευρώπη», «Media», «Πολιτισμός» και το «Ευρώπη για τους Πολίτες».

Στον τομέα της ενίσχυσης της εκπαίδευσης και της νεολαίας συγχρηματοδοτούνται τα προγράμματα «ERASMUS+» και «ERASMUS για Νέους Επιχειρηματίες». Το πρόγραμμα «ERASMUS+» έχει ως στόχο την εκπαίδευση, την

ενίσχυση δεξιοτήτων, την κατάρτιση, τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων εκπαίδευσης και την κατάρτιση της νεολαίας σε όλους τους τομείς μάθησης. Το πρόγραμμα “ERASMUS για Νέους Επιχειρηματίες” έχει ως στόχο την μετακίνηση επιχειρηματιών με δραστηριότητα έως 3 χρόνια και ατόμων, που θέλουν να ιδρύσουν μια επιχείρηση. Η μετακίνηση πραγματοποιείται σε μια ευρωπαϊκή χώρα για 1-6 μήνες με σκοπό την απόκτηση εμπειρίας και τεχνογνωσία.

Αντί Επιλόγου

Συμπεραίνεται ότι η Ελλάδα σταδιακά προσαρμόστηκε στις αναπτυξιακές πολιτικές και τις προτεραιότητες της Ε.Ε.. Από την εφαρμογή του Α΄ ΚΠΣ έως το ΕΣΠΑ 2007-2013, η διαφορά του αρχικού προγραμματισμού των χρηματοδοτήσεων με την τελική κατανομή των πόρων έχει παρουσιάσει μικρή απόκλιση.

Θα πρέπει να συνεχιστεί η αξιοποίηση των κονδυλίων στο μέγιστο βαθμό στη Νέα Προγραμματική Περίοδο όπως πραγματοποιήθηκε στο ΕΣΠΑ 2007-2013, όπου η απορρόφηση των κοινοτικών συνδρομών (βάσει αιτήσεων) ταυτίζονταν πλήρως με την Εγκεκριμένη Κοινοτική Συμβολή σε όλους τους άξονες προτεραιότητας.

Επίσης κρίνεται σκόπιμη η διεύρυνση των χρηματοδοτήσεων των Περιφερειών και των Δήμων τόσο μέσω από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, όσο και μέσω συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων με την Ευρωπαϊκή Ένωση². Έτσι οι ΟΤΑ πρώτου και δεύτερου βαθμού θα μπορέσουν να αυξήσουν τις δραστηριότητές τους λόγω μεγαλύτερων επιδοτήσεων.

Θα ωφελησει επίσης, να διαφοροποιούνται οι επιλέξιμοι θεματικοί στόχοι των ΠΕΠ του ηπειρωτικού με του νησιωτικού τμήματος της χώρας καθώς θα προσαρμόζονται στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους. Στα ΠΕΠ που έχουν καταρτιστεί, τροποποιούνται οι επιλέξιμες επενδυτικές προτεραιότητες ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες των Περιφερειών.

Επιπλέον, για την εφαρμογή των θεματικών στόχων του ΕΣΠΑ 2014-2020, επιβάλλεται η διαμόρφωση μιας Ολοκληρωμένης Αναπτυξιακής Στρατηγικής, για τον Ελληνικό Νησιωτικό Χώρο και μια Ολοκληρωμένης Αναπτυξιακής Στρατηγικής για τον Ελληνικό Ορεινό Χώρο, που να λειτουργεί συμπληρωματικά, προκειμένου να

² Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΙΤΑ) (2016), Τριετής Στρατηγική Μεταρρυθμίσεων στη Δημόσια Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση, σ.σ.91.

αξιοποιηθούν ορθά τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα, να επιτευχθούν οι τελικοί αναπτυξιακοί στόχοι, προκειμένου να αμβλυνθούν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν, καθώς στην Ελλάδα διαπιστώνονται περιοχές με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, όπως η ορεινότητα, η νησιωτικότητα, η διπλή νησιωτικότητα και η πολυνησιωτικότητα.

Στο Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014 - 2020 οι θεματικοί στόχοι της βιώσιμη ανάπτυξη πρέπει να αποκτήσουν μεγαλύτερη βαρύτητα και όχι μόνο να προωθείται ο άξονα μείωση χρήσης άνθρακα.

Τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα στα οποία μπορεί να συμμετέχει η χώρα, οι Περιφέρειες και οι Δήμοι είναι πολλά. Οι αιρετοί θα πρέπει συνεχώς και στοχευμένα να ενημερώνονται, να παρακολουθούν συνέδρια και να συμβουλεύονται την γνώμη των συλλογικών τους οργάνων (ΚΕΔΕ, ΠΕΔ, ΠΕΑΣ).

Το πρόγραμμα JESSICA θα πρέπει να επεκτείνει τις δράσεις του πέρα από την αστική ανάπτυξη και αναβάθμιση, στον τομέα της περιβαλλοντικής και αειφόρου ανάπτυξης των πόλεων. Μέχρι τώρα εντάσσονται στο πρόγραμμα μόνο ολοκληρωμένες αστικές παρεμβάσεις, που συμπεριλαμβάνουν έργα προώθησης της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων. Οι χρηματοδοτήσεις θα πρέπει να γίνονται με στόχο την εξοικονόμηση ενέργειας και να προσανατολιστεί το πρόγραμμα στην αστική περιβαλλοντική ανάπτυξη και αναβάθμιση.

Προτείνεται να μην λαμβάνεται υπόψη ως κριτήριο κατάταξης των περιφερειών μόνο το κΚΑΕΠ διότι μετράει μόνο το επίπεδο της οικονομικής ανάπτυξης της Περιφέρειας σε ένα έτος και αφήνει εκτός το επίπεδο ζωής, το σύστημα υγείας, την εκπαίδευση και τα επιμέρους φυσικά χαρακτηριστικά των Περιφερειών. Ακόμη δεν υπολογίζεται η εποχικότητα, που εντοπίζεται σε ορισμένες περιφέρειες και η έντασή της.

Τέλος, αρωγοί και πρωτοπόροι στην ανάπτυξη των Περιφερειών και των Δήμων θα πρέπει να είναι οι Τοπικοί Φορείς και κυρίως οι κάτοικοι, οι οποίοι μπορούν να συμβάλλουν ενεργά στην χάραξη της αναπτυξιακής πολιτικής, καθώς μόνοι αυτοί γνωρίζουν τις πραγματικές ανάγκες τους.

Βιβλιογραφία

- Γιώτη – Παπαδάκη Ο. (2010), Ευρωπαϊκή Πολιτική Ολοκλήρωση και Πολιτικές Αλληλεγγύης, Εκδόσεις Κριτική, Β΄ έκδοση, Αθήνα, σ.σ. 216 -218.
- Δεληθέου Β., Βινιεράτου Μ. (2017), Αποκέντρωση και Αυτοδιοίκηση, Σημειώσεις Μαθήματος, Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, Αθήνα.
- Δεληθέου Β. (2016), ΣΔΙΤ και ΟΤΑ, Παρουσίαση, Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Αθήνα.
- Έκλεισε με μεγάλη επιτυχία το ΕΣΠΑ 2007-2013: η Ελλάδα πρώτη σε απορρόφηση σε όλη την Ευρώπη. Διαθέσιμα στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.mnec.gr/index.php/%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%B5%CE%B9%CE%BF-%CF%84%CF%85%CF%80%CE%BF%CF%85/%CE%B4%CE%B5%CE%BB%CF%84%CE%AF%CE%B1-%CF%84%CF%8D%CF%80%CE%BF%CF%85/3913-ekleise-me-megali-epityxia-to-espas-2007-2013-i-ellada-proti-se-aporrofisi-se-oli-tin-evropi> .Τελευταία επίσκεψη 9/4/2017.
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στην Υπηρεσία σας. Διαθέσιμα στο διαδικτυακό τόπο: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/el/displayFtu.html?ftuld=FTU_5.1.6.html . Τελευταία επίσκεψη 10/4/2017.
- ΕΣΠΑ 2007-2013. Διαθέσιμα στο διαδικτυακό τόπο: <https://2007-2013.espa.gr/el/Pages/staticWhatIsESPA.aspx> .Τελευταία επίσκεψη 19/3/2017.
- ΕΣΠΑ 2014-2020. Διαθέσιμα στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.espa.gr/el/Pages/staticESPA2014-2020.aspx> .Τελευταία επίσκεψη 22/3/2017.
- Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΙΤΑ), Νησιωτική πολιτική - Τοπική Αυτοδιοίκηση και Νησιωτικότητα, Αθήνα, Ιούλιος 2016, σ.σ. 103-104.
- Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΙΤΑ), Τριετής Στρατηγική Μεταρρυθμίσεων στη Δημόσια Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση, Αθήνα, Νοέμβρης 2016, σ.σ. 91, 106.
- Καβαδιά Ε. (2016), Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων - Ο ρόλος της Τράπεζας της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Ελλάδα. Επενδυτικό Σχέδιο για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα.
- Κουρτέση Α. και Αυδίκος Β. (2013) Η νέα Πολιτική Οικονομικής, Κοινωνικής και Εδαφικής Συνοχής 2014-2020: Μια πρώτη ανάλυση και κριτική, Γεωγραφίες , 21, 143-145
- Μανωλά-Γκούντρα Κ. (2007), «Κοινοτική Πρωτοβουλία URBAN» Πολιτικές για τον Αστικό Χώρο και Εφαρμογές , Αθήνα.

- Παπαδασκαλόπουλος Α., Χριστοφάκης Μ. (2016), Περιφερειακός Προγραμματισμός και Αναπτυξιακός Σχεδιασμός, Εκδόσεις Παπαζήση, Β΄ έκδοση, Αθήνα, σ.σ. 79-86, 303, 304
- Πετράκος Γ., Ψυχάρης Ι. (2016), Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ελλάδα, Εκδόσεις Κριτική, Β΄ έκδοση, Αθήνα, σ.σ. 412, 520, 523-525, 527, 528.
- Σταυρίδης Κ. (2015), Χρηματοδότηση δράσεων εξοικονόμησης ενέργειας μέσω του χρηματοδοτικού εργαλείου JESSICA, Αθήνα.
- Χριστοφάκης Μ. (2001), Τοπική Ανάπτυξη και Περιφερειακή Πολιτική, Εκδόσεις Παπαζήση, Α΄ έκδοση, Αθήνα, σ.160.